

Aan: Dhr. J. Reus, wethouder
Gemeente Culemborg

Datum: 3 maart 2019

Betreft: Advies van NVWC t.b.v. de Groenvisie van gemeente Culemborg

Geachte heer Reus,

Zoals aangegeven in het gesprek met u en in onze mondelinge bijdrage in de raadscommissie-vergadering van 13 dec 2018 (bijlage 1), vindt de Natuur- en Vogelwacht Culemborg (NVWC) het belangrijk dat de gemeente Culemborg helder en actueel natuurbeleid heeft voor de bebouwde kom en het buitengebied. We vinden het bemoedigend dat het rapport 'Naar een strategische Groenvisie' constateert dat de Groenstructuur moet worden bekeken vanuit integraal perspectief en adviseren om dat ook te betrekken op de natuurwaarden van de groenstructuur.

In onze bijdrage van december j.l hebben we benadrukt dat o.i. de beleidsvoornemens vooral moeten leiden tot goede uitvoering in de praktijk. We adviseren om behoud en vergroting van natuurwaarden en biodiversiteit tot kern te maken van de Groenvisie, Groene Agenda en Groenbeheerplan. We bepleiten dit al langer, o.a. in onze open brief in de Culemborger Courant dd. 27 feb 2018 (bijlage 2). De inmiddels breed gevoelde hoge urgentie om de natuurwaarden in Nederland te versterken heeft onlangs geleid tot het landelijke 'Deltaplan Biodiversiteitsherstel' (jan-2019). Dit Deltaplan bevat meerdere handreikingen voor beleid en praktijk, die o.i. goed zouden passen voor de gemeente Culemborg.

In de gemeentelijke processtappen naar de Groenvisie, de Groene Agenda en het Groenbeheerplan is volgens uw voorstel aan de Raad een eerste participatiemoment voorzien in maart a.s. De NVWC is graag bereid daar actief aan deel te nemen. In deze brief reiken we alvast de volgende adviezen (iets uitgebreider dan onze bijdrage van 13 dec 2018) en aandachtspunten aan:

- Documenteer de huidige biodiversiteits-/natuurwaarden van het bestaande groen en ontwikkel een systeem hoe dit kan worden gemonitord in de tijd. Indicatorsoorten kunnen bovendien helpen om successen uit te dragen.
- Documentatie van biodiversiteits-/natuurwaarden is essentieel bij de onderbouwing van de planologische en juridische ruimtelijke verankering en bescherming van groen.
- Behoud en versterking van biodiversiteit en natuur is geen 'extraatje' maar behoeft borging door het te benoemen als integrale opgave in de ruimtelijke ontwikkelingen en in de Omgevingsvisie en tevens als oplossing voor andere opgaven (infra, klimaatadaptatie, energietransitie, woningbouw, e.a.).
- Verbetering van de natuurwaarden van de groenstructuur kan uitstekend meekoppelen bij andere ontwikkelingen. Een handig instrument daarvoor is de 'Stadsvogelindicator.nl'. O.a. Zoetermeer en de 5 grootste Brabantse gemeenten gingen ons al voor. Culemborg/de NVWC beschikt op basis van het Meetnet Urbane Soorten (MUS) over een monitoringreeks vanaf 2007, met 54 meetnetpunten in de bebouwde kom, waardoor deze benchmark mogelijk is. (<http://www.stadsvogelindicator.nl/mijn-gemeente>).
- Uitbreidingen van bebouwing en infrastructuur en herinrichting van waterverbindingen kunnen zo worden aanbesteed en uitgevoerd dat deze de biodiversiteit en natuur

bevorderen en een positief effect hebben op natuur in het omliggende gebied. De gemeente kan een aanjagende en voorbeeldrol nemen door 'natuurinclusief bouwen' tot basis te maken bij nieuwbouw en renovatie van openbare gebouwen en infrastructurele werken. Ervaring kan worden opgedaan door deel te nemen in landelijke pilots, living-labs, e.d.

- De gemeentelijke verantwoordelijkheid voor inrichting en beheer van de groenstructuur kan niet bij anderen worden gelegd. Geef alleen ruimte voor zelfbeheer van openbaar groen als dat langjarig en met meerwaarde voor biodiversiteit kan worden geborgd.
- Bij inrichting van openbaar groen zijn biodiversiteit/natuurwaarden gebaat bij variatie, verticale gelaagdheid, kruiden/bloemrijke bermen, natuurvriendelijke oevers, poelen, heggen, enz.
- Goed beheer is de essentie voor versterking van de biodiversiteit en natuurwaarden. Dat hoeft niets extra's te kosten. Later maaien, gefaseerd maaien, grassen en kruiden laten (uit)bloeien, zaadplanten langer laten staan, bomen gezond volwassen laten worden (wortels niet beschadigen) zijn voorbeelden die goed uitvoerbaar zijn binnen hetzelfde budget. In de praktijk gebeurt het; daarom is het belangrijk dat de beheermaatregelen vastliggen en dat medewerkers op kantoor en in het groenbeheer dit niet alleen zelf goed kunnen toepassen maar ook zelf kunnen uitdragen.
- De gemeentelijke beheerwijze zonder gif is heel belangrijk voor behoud van allerlei planten en dieren (bodemdieren, insecten, vogels e.a.). Dat verdient niet alleen continuering, maar is een ook mooi voorbeeld van de gemeente naar particulieren. Dat kan worden versterkt met gemeentelijke stimulerings- en juridische instrumenten opdat ook particulieren overstappen op gifvrij beheer.
- Vermindering van het areaal verhard oppervlak is reeds een gemeentelijke maatregel voor herstel van de sponsfunctie van de bodem (tegen droogte en wateroverlast), maar is ook belangrijk voor biodiversiteit. Half-open tegels bieden meer ruimte voor bodemleven en dus voor voedsel voor egels, vogels e.d. Ook dit is een heel kansrijke maatregel waarin de gemeente het goede voorbeeld kan neerzetten en particulieren kan stimuleren dit na te volgen.
- Vanuit een integrale natuurvisie kan de gemeente op tijdelijk braakliggende terreinen eveneens meerwaarde voor biodiversiteit en (tijdelijke) natuur creëren. Bijvoorbeeld door hiertoe ruimte te bieden aan omwonenden of andere initiatiefnemers.

We hopen met deze beknopte adviezen en aandachtspunten behulpzaam te zijn bij het voorbereiden van de Groenvisie, Groene Agenda en het Groenbeheerplan. We zijn graag bereid om hierover uitgebreider het gesprek aan te gaan en vanuit onze kennis bij te dragen aan een natuurlijker groen, voor meer biodiversiteit in Culemborg! Tegelijkertijd pakken de NVWC-leden ook zelf diverse acties op voor de natuur van Culemborg e.o.

Met vriendelijke groet,

Kars Veling

voorzitter Natuur en Vogelwacht Culemborg

NVWC over het raadsvoorstel 'Vervolg actualisatie Groenstructuurplan Culemborg'

Door S. Buijze in de commissie-vergadering op 13 december 2018

www.nvwc.nl

Dank voor deze gelegenheid om namens de Natuur en Vogelwacht Culemborg (NVWC) in te spreken over de actualisatie van het Groenstructuurplan Culemborg.

Als NVWC vinden we het belangrijk dat de gemeente helder en actueel natuurbeleid heeft. Voor de natuur binnen de bebouwde kom en in het buitengebied. Voor bloemen, vogels, vlinders in de hele stad.

Plannen en visies zijn noodzakelijk. Maar laten we deze zó maken dat ze uitvoerbaar zijn en ook uitgevoerd worden. We hebben als NVWC regelmatig meegedacht en ingestemd met prachtige plannen, maar in de praktijk werd daar vaak van afgeweken. Blijf dus niet hangen in het opschrijven van nieuwe ambities, plannen en visie. Houd ze vooral realistisch en maak ze goed uitvoerbaar.

Het Groenstructuurplan uit 2006 is toe aan actualisatie. De notie dat natuur veel méér is dan een groene structuur is al door veel mensen naar voren gebracht in de ateliers die enkele jaren geleden zijn gehouden. Het rapport 'Naar een strategische groenvisie' van augustus 2016 constateert terecht dat de groenstructuur moet worden bekeken vanuit een integraal perspectief.

De functie, betekenis en waarde van groen in de stad is aan het veranderen. De urgentie, ook voor Culemborg, is alleen maar toegenomen.

Drie belangrijke urgenties:

- De eerste urgentie is bekend, namelijk dat veel planten- en diersoorten onder druk staan. De biodiversiteit keldert wereldwijd en lokaal. In het agrarische buitengebied komen inmiddels al zóveel minder bloemen, insecten, vogels voor dat daar zelfs minder soorten te vinden zijn dan de bebouwde kom. In de stad vergroot je de biodiversiteit met bijv. schone sloten en poelen voor kikkers en salamanders, met bloemrijke plekken voor vlinders en bijen en met kruidenrijke bermen. Ook kunnen we op gebouwen weer nestelplekken bieden voor vogels zoals huiszwaluwen.
- Tweede urgentie is dat natuur in de stad een belangrijke buffer is: als spons voor water en als schaduw bij hitte. Bovendien filteren bomen fijnstof uit de lucht.
- Als derde urgentie maakt natuur dichtbij huis het verschil voor onze gezondheid: aantrekkelijk om in te bewegen, te spelen en te ontspannen.

Heel goed dus, dat het college de actualisatie nu serieus oppakt met een beleidsplan, een agenda en uitvoeringsplan. Zoals ik in het begin zei, zal de realisatie afhangen van het uitvoeringsplan. Daarom vragen we aandacht voor de volgende zaken:

- Waardeer de verschillende functies van groen en natuur. Maar houd het overzichtelijk en praktisch: cultuurhistorisch groen, gebruiksgroen en biodiversiteitsgroen. Soms vraagt dat accenten of keuzes en soms gaan meer functies prima samen.
- Zorg dat groen en natuur bij nieuwe ontwikkelingen de waardering en bescherming krijgen die volgt uit de urgenties.

- Neem de verantwoordelijkheid voor beleid én voor uitvoering; leg die bal niet bij anderen.
- Verbind de natuur in de stad met natuur in het buitengebied.
- Ken de natuur die we al hebben. Leg dat heel concreet vast.
- Benut die basisinformatie voor het uitvoeringsplan en in het beheer. En: houd je daaraan!
- Informeer de uitvoerders over waarom ze ergens het slootpeil hoger moeten opzetten en waarom ze bepaalde bermen pas laat mogen maaien. Zorg dat de medewerkers aan telefoon of op de maaier dat ook kunnen uitleggen als zij er op worden aangesproken.
- Geef als gemeente het goede voorbeeld aan bewoners en bedrijven en maak het voor hen aantrekkelijk om ook zelf iets te doen.

Kortom: maak nu vaart met visie én vooral met goede uitvoering.

We hebben al veel meegedacht en meegedaan in ateliers. Hoog tijd om nu te komen tot vaststellen van beleid en uitvoering.

Wij hopen dat het college en de raad vol inzet op natuur en biodiversiteit in en om onze stad. We willen ook de komende jaren graag, samen met de gemeente, aan het werk voor een nóg natuurlijker Culemborg, en dan wel: in uitvoering!

Ingezonden brief NVWC in de Culemborger Courant 27 feb 2018

Meer aandacht voor biodiversiteit in Culemborg

De bebouwde kom van Culemborg breidt zich snel uit. Keerzijde van deze ontwikkeling is dat de lokale biodiversiteit nog verder onder druk komt te staan. Hoewel we binnen de Culemborgse gemeentegrenzen nog van mooie natuur kunnen genieten, geldt dat steeds minder voor het agrarisch gebied. Dat biedt nauwelijks nog kansen voor bloemen, vogels en vlinders. Voldoende en aantrekkelijk groen in de stad is alleen daarom al van groot belang voor plant en dier. Bovendien bieden bomen, bloemrijke berm, plantsoenen en waterpartijen tal van voordelen voor de leefbaarheid van de woonomgeving: ze dragen bij aan woongenot, klimaatbestendigheid en gezondheid.

De bebouwde kom van Culemborg kent verrassend mooie stadsnatuur en herbergt zelfs zeldzame soorten. Zo zwemmen in onze watergangen bittervoorns en grote modderkruipers, in drassige slootbermen staan rietorchissen en er zijn waterpartijen met kamsalamanders. En vergeet al onze achtertuinen met heesters en bloemen niet, die vogels, egels, bijen en vlinders aantrekken. Er zijn volop kansen om natuur in Culemborg verder te versterken. In het afgelopen decennium zag de NVWC bij de gemeente Culemborg een wisselende inzet om die natuurwaarden in de stad in stand te houden en te verbeteren. Het verbinden van stedelijk groen met het buitengebied (groenstructuurplan), de aanleg van natuurvriendelijke oevers en niet te vaak maaien zijn belangrijke, positieve maatregelen geweest. Ook de recente aandacht voor bijen vinden we belangrijk, maar er kan meer.

In de nieuwe wijken aan de westkant van Culemborg wordt het beleven van natuur op grote billboards gepromoot als argument om nieuwe bewoners te trekken. Er liggen, juist in nieuwbouw, grote kansen om natuur, planten en dieren een goed leefgebied te geven. Maar voor versterking van de biodiversiteit is méér nodig dan alleen het aanleggen van een nogal nauw bemeten groenstructuur tussen compacte bebouwing zoals in de huidige plannen voor Parijsch3. Maak gebruik van de kennis die er is om in huizen broedende vogels en vleermuizen te helpen. In een stad met het imago van Culemborg zou natuurinclusief bouwen vanzelfsprekend moeten zijn. In de nieuwe woonwijken mogen robuust natuurvriendelijk water en ecologisch beheerd groen niet ontbreken. Hanteer daarom als gemeente met de ontwikkelende marktpartijen de checklist 'Groen bouwen'. Stimuleer het aanleggen van groene daken, benut kansen om het bedrijventerrein te vergroenen en maak braakliggende terreinen geschikt als tijdelijke natuur. Kansen te over.

Wij hopen dat na de gemeenteraadsverkiezingen een stadsbestuur aantreedt dat vol inzet op natuur en biodiversiteit in en om onze stad. We willen ook de komende jaren graag, samen met de gemeente, aan het werk voor een nóg natuurlijker Culemborg.

Natuur- en Vogelwacht Culemborg (NVWC)

Kars Veling, voorzitter